

Njegov pogled.

(Svetopisemska povest. — Spisal *Fr. Kralj.*)

I.

 asna poletna noč je objela skromno galilejsko mestece Naim. Srebrne zvezdice so zrle miroljubno in prijazno na gladke strehe, in mesec je risal po praznih ulicah dolge sence, ki so se večale in pomikale kakor skrivnostni duhovi. Lahen in topel veter je majal liste na visokih drevesih in provzročal tajnostno šuštenje, ki je motilo nočno tihoto. Dà, to je podoba lepe, božje noči, ko zatiskajo lahkokrili angelji trudne oči zemljanov, ko čuva nad njimi dobrotno oko Vsemogočnega, deleč jim mir in pokoj po dnevnih trudih in skrbah!

Le dvema človekoma náimskega mesta ni še zatisnil dobrodejni sen trudnih, izmučenih očij v odpočitek. Brleča svetilka v náimski shodnici se staplja z lunino svetlobo v blede luč, ki nam riše nejasne obrise starega, osivelega moža, ki še sameva v shodnici, zatopljen v težka vprašanja, v vprašanja, ki so važna za vse čase. Samuel, predstojnik shodnice in učitelj judovski, bedi še o poznem nočnem času. Mnogo se je učil, mnogo molil, mnogo bral v svetih knjigah, a njegov duh še ni utešen, še ni zadovoljen. Ko vse mesto počiva v sladkem snù, se njemu pojavljajo težka vprašanja, na katera ne zna odgovoriti.

Dan za dnem si ponavlja prorokbe o zaželenem Mesiji, o obljubljenem preroku, kateri jih bo rešil dušne teme, ki jim bo glasnik ljubezni, resnice in pravice.

Dà, nastopil je že, ki se izdaja za poslanca Vsemogočnega; ali pa mu je verjeti? In nehoté si ponavlja vse prorokbe o Mesiji. „Vem, da bodo v našem rodu blagoslovljeni vesoljni zemlje rodovi, kajti zvezda bo izšla iz Jakoba, mladika bo pognala iz Jeseja. Bog bo obudil iz Davidovega rodu Njega, ki bo uničil greh, po kojem bo jenjala hudobija, in zavladała pravica!“ In na misel mu prihajajo besede: „Bog sam bo prišel, in vas bo rešil. Tedaj se bodo odprle oči slepih; tedaj bodo slišala ušesa gluhih; tedaj bo skakal kakor jelen hromi in govorila bodo usta mutcev.“

„Morda je Jezus iz Nazareta oni obljubljeni prorok, katerega bo poslal Gospod mesto Mojzesa. Saj sem na lastne oči videl, kako je obudil sina uboge vdove v našem mestu. Sin še živi in je glasna priča njegove smrti. Toda . . . zakaj ne zavlada v Izraelu, zakaj ne prežene Rimljanov, ne pravi li pismo: „Veseli se, Sijon, glej, tvoj Kralj pride k tebi pravičen in odrešenik . . . in njegova oblast je od morja do morja, od rek do mej zemlje. Iz tebe, o Betlehem, izide, ki bo gospodoval v Izraelu.“

O Gospod, doklej boš še pustil svojega služabnika v dvomu? Ako je on Mesija, moramo vanj verovati, ako ni, moramo ljudstvo svariti, da mu ne veruje.“

V te misli je bil utopljen izraelski učenik Samuel, a na taka vprašanja ni znal odgovora.

Iznova mu je drug predmet stopil pred duševne oči. Imel je sina, sinajedinca z imenom Baraba. Kako se je za njegovo vzgojo trudil. A bilo je vse zaman. Vsemu náimskemu mestu je bil v pohujšanje. Moral mu je zapreti duri svoje hiše, ker kot izraelski učenik ne sme imeti v mestu očitnega pohujševalca. Sin je odšel pred tremi leti v tujino. In kaj je ravnokar danes zvedel o njem? Njegov sin ropa in mori ob potu iz Jerihe v Jeruzalem.

Bolj kot njegova starost, ga je pretresla ta bridka vest, da mu sinjedinec ropa, da mori sin, ki mu je dražji kot luč očij, katerega bolj ljubi kot lastno življenje. In ta sin mu dela tako sramoto, ni vreden očetove dedščine, ne očetovega blagoslova. Kdo mu bo v smrtni uri zatisnil trudne oči? Morda sin-razbojnik, morilec? Te misli in obilen pot mu stopi na blede čelo.

„O Gospod naših očetov, potolaži bornega starca, ki živi v dvomih in bridkosti!“

Svetilnica je dogorela in ugasnila. Polutema nastane, ker lunin svit le medlo razsvetljuje shodnico.

A kaj se tam širi, dviguje, dobiva človeške obris? Je-li poslanec neba, ki ga je prišel potolažiti? O ne! Prikazen dobiva jasnejše in določnejše poteze, pred njim stoji učenik Jezus iz Nazareta. Milo njegovo obličje se sveti v čudoviti svetlobi in njegov pogled je zadel Samuela prav v srce. Da, ta pogled! Te mile oči, ki znanijo le dobroto in ljubezen, so ga zadele prav v srce. Dolgo je počival ta čudoviti, globoki pogled Gospodov na prestrašenem učeniku, ki ni mogel družega spregovoriti, kakor te-le besede:

„Učenik nazareški, osvobodi me dvomov.“

Bila je prisrčna prošnja, ki je pričala, da že veruje Samuel na Jezusovo poslanstvo in vé, da mu lahko pomaga.

Podoba Jezusova je še v jasnejšem svitu zažarela, vprl je svoj pogled še bolj milobno v omamljenega Samuela, in izrekel jedine besede:

„Tvoj sin bo rešen!“

Gospod je izginil.

Samuel je omamljen nebeške prikazni ostal v shodnici, ni vedel, ali bedi ali ne, ali naj veruje ali ne. Vse mu je bilo tako neznano, nepričakovano in čudovito.

II.

Rekli smo prej, da ni v náimskem mestu dvema prebivalcema zatisnil sen trudnih očij. V času namreč, ko je premišljal stari Samuel svete prorokbe, stal je zunaj pred shodnico visokorasel, krepak in mlad mož. Oči so se mu divje svetile in roke so se mu stiskale krčevito v pesti, s katerimi je grozil proti shodnici in Samuelu v divjem, groznem in brezbožnem samogovoru:

„Ha, svetohlinski starec, nocoj sem prišel, da poravnava zastareli dolg. Meni nisi hotel dati namenjenega dela, zato naj tudi tebi nič ne ostane. Naj izpuhti proti nebu meni v radost in tebi v tugo nagrabljeno bogastvo tvojih skopih rok.

Zakaj si me vedno zaničeval, vedno svaril in kaznoval, kar pomnim? Zakaj mi nisi pustil nikake prostosti? Tvojih večnih pridig in dokazovanj

o izraelskem Rešeniku, ki mora sedaj nastopiti, sem se že zdavnaj naveličal. Postal sem to, kar ti je danes naznanil sel: ropar in morilec. A zame je to premalo. Pravijo, da je imenitnejši, čim več naslovov ima kdo. Čakaj, jaz hočem postati tudi požigalec in upornik; prvo danes, drugo kmalu. To bodi tvoj zadnji spomin.

Ha, ha! Gotovo zopet računaš Danielove tedne, da bo prišel Rešenik tebe rešit. Čez nekaj trenutij bom jaz tebe rešil tvojega nakopičenega bogastva: postal bom tvoj rešenik.

Ali pa se znabiti mučiš z razmotrivanjem težkega in važnega vprašanja: kako bi se mene iznebil? Gotovo premišljaš, kako bi me zatožil, da me vjemó in še obesijo. Ne boš, lisjak! Zato si prestar, da bi ti sploh kaj pametnega prišlo na um. Tu imej dokaz, da se te ne bojim; da boš znal, kdo ti je hišo zažgal. Ne bi rad, da bi dolžil koga drugega.“

Pri teh besedah potegne iz svojega plašča neko z jermenom ovito tablico in jo vrže pred shodnične duri. Nato odide proti domači hiši, ki je stala kakih sto korakov od shodnice.

Gotovo so že spoznali čitatelji preklinjevalca, ki je tako odurno in besno grozil lastnemu očetu.

Bil je Samuelov jedinec, Baraba.

Visoka in lepa Samuelova hiša se je svetila v blede lunini svetlobi. Duri so bile zaprte, in Samuelova žena, stara Abigajla, je že počivala.

A zaprte duri ga niso motile, vedel je za skriven vhod, zavil okrog hiše in kmalu je bil v rojstnem domu.

Čez malo trenutkov je prišel iz hiše; hitro in nekako preplašen je hitel na bližnji hribec, da bi tam gledal učinek svoje hudobije. Na vrhu hriba je legel na mehko travo, zavil se tesno v plašč in radovedno čakal, kdaj se bo prikazal rdeči plamen iznad hiše. Prav nič ga ni motilo, da spi v hiši njegova mati Abigajla, da lahko zgori, ker ne bo nihče pazil nanjo v občni zmešnjavi. Ležal je že tako pol ure in se grozno dolgočasil, ker se ni hotel prikazati plamen. Bal se je že, da ne bi znabiti zapazila Abigajla plamena in pogasila. A ne! Glej, tam je že šinil iz okna dolg, tenak plamen, za njim drugi širši in dalje večji in večji . . .

Samuelova hiša je bila v ognju.

Dolgo časa je bilo vse tiho. Nakrat pa se pojavi ropotanje, drvenje in vrvenje. Zmešnjava nastane; vpitje, kričanje moti nočno tišino.

„Sem že opravil“, zamrmra Baraba, vstane, ozre se še jedenkrat na domači dom in odide proti Samariji.

Vpitje in kričanje vzdrami Samuela iz globoke zamaknjenosti. Shodnica žari v čudnem, krvavem svitu. Kaj je to? Mari je to posledica čudovite prikazni? Skoči iz shodnice, zagleda svojo hišo v plamenu, obstoji in ostrmi kakor zadet od strele.

Kakor marmornat kip je stal stari Samuel, bled, nepremičen, brezglasen in zrl svojo hišo, ki je kakor velikanska bakla puhtela tja proti nebu.

A najedenkrat se izvije iz njegovih prs kakor grom mameč, obupen klic: „Kje je Abigajla?“

Bil je to grozen, srce in kosti pretresajoč vzklik. Starec se je onesvestil in se zgrudil na zemljo.

Zavedel se je v bližnji hiši, in poleg njega je stala Abigajla. Starcu se je zdelo, kakor bi bil sanjal strašne, preteče sanje. Ni mu bilo vse prav jasno, kar se je zgodilo.

„Kdo te je rešil, zvesta Abigajla? Ali je res gorela moja hiša?“

„Poglej, Samuel, skozi okno! Mene je pa rešil iz plamena junaški sin vdove Obed, katerega je prorok iz Nazareta obudil v življenje.“

„Da, da, Gospod iz Nazareta“, mrmral je sam s seboj starec in znova zatisnil oči. Zunaj pa je že pojemal plamen in umazan, smrdeč dim se je še kadil iz porušenih zidin. Gasili so ljudje, kolikor so mogli, a hiše rešiti niso mogli. Dobro je vsaj bilo, da so ogenj ustavili, da se ni širil po mestu.

Starec se ni zavedel zopet do jutra.

Zjutraj pa mu je bilo vse jasno kakor beli dan. Postal je to noč berač.

Nikdo ni vedel, kdo je zažgal, in vsa domnevanja o tem so bila zaman. Kar prinese Obed izpred durij shodnice ono tablico, katero je od sebe vrgel Baraba.

Samuel zagleda znano mu tablico in prebledi. Odvije jermen. Na nji je bilo zapisanih deset božjih zapovedij s podpisom: Baraba. Take tablice so nosili pravoverni Izraelci vedno s seboj in so jih ob času molitve privezavali z jermenom na čelo.

Jasno je bilo vsem, da je požigalec njegov sin Baraba. Bolj kakor zavest, da je izgubil vse premoženje v tej noči, ga je potrla bridka resnica, da je požigalec njegov rodni sin.

Kaj naj pomenijo torej besede v nočni prikazni:

„Tvoj sin bo rešen?“

Baraba, ropar, morilec in požigalec, ta se bo rešil? Kdo to zna?

„O Gospod, otmi me dvomov!“

III.

Ljudje so sočustvovali z nesrečnim Samuelom in so mu jeli zidati novo hišo. Bila je to nekako njihova dolžnost, da so obožanemu izraelskemu učniku preskrbeli stanovanje.

Sam je ostal v hiši Obeda in njegove matere. Sama sta bila revna, a delila sta z veselim srcem, kar sta imela. Samuel je postal odslej na zunaj zamišljen, brezbrizen, in rekli bi, top za vse.

Pri Obedu pa je bil ves izpremenjen. Čim dlje je bil tam, tem bolj je vzljubil ponižnega Obeda, ki je postal ves drugačen, kar ga je obudil v življenje Učenik nazareški. Poprej se mu je pač dalo marsikaj očitati, a z novim življenjem je postal nov človek. Kako rad bi šel Obed za Učenikom v Judejo, a je moral skrbeti za živež stari materi-vdovi.

V jasnih poletnih večerih sta sedela pred hišo in se pogovarjala o zaželenem Mesiji. Po oni prikazni v shodnici je Samuel trdno veroval, da je Jezus iz Nazareta res poslanec božji, res obljubljeni odrešenik. Najrajše je pa imel Samuel mladeniča zato, ker mu je rešil zvesto Abigajlo.

Pripovedoval je Obed, da se mu je zdelo v oni noči, kakor bi ga bil kdo po imenu klical, rekoč, da gori pri Samuelu. „Zato vstanem in grem pogledat. Tvoja hiša se je belila v mesečini, in bilo je mirno vse okrog. A kar nakrat šine skozi okno plamen. Skočim k vratom, a so bila zaprta. Ne pomišljam se dolgo, ampak hitim po sekiro domov ter razbijem vrata. V hiši je bilo že polno dušičnega dima. Dobil sem kmalu skoro nezavestno Abigajlo ter jo prenesel na svoj dom. Tebe ni bilo nikjer. Zunanji mrak je predramil Abigajlo, da se je zavedela ob strašnem prizoru. Rekla je, da si v shodnici. Ravno pred vrati sem te srečal, kjer si stal kakor okamenel ter se kmalu potem zgrudil nezavesten na tla.“ Poznejše je bilo vse znano Samuelu samemu.

Nesrečni udarci, ki so zadevali ubogega Samuela, bi bili uklonili krepkega moža, a ne osivelega starca. Kot svetel žarek upanja so mu še ostale te besede v nočni prikazni:

„Tvoj sin bo rešen!“

Kako in kdaj, vse to mu je bilo nejasno.

Saj se je ta sin takorekoč odpovedal veri svojih pradedov, ko je vrgel proč deset božjih zapovedij.

Tako je v tihoti preživel v borni Obedovi hiši poletje in jesen. Večkrat sta želela Obed in Samuel zapustiti Naim in pohiteti v Judejo, da bi kaj več slišala iz ust nazareškega Učenika. A kakor smo že rekli, je ovirala Obeda skrb za staro vdovo in Samuela učiteljska služba. Srčno sta želela, da bi se Jezus znova povrnil v Galilejo, a ni ga bilo več nazaj. Upala sta sicer, da ne bo za vedno zapustil Galileje, ker nista vedela, da je odločeno od vekov v božjem sklepu, da bo nazareški Učenik o bodoči veliki noči trpel za Izrael in vesoljni svet . . .

Marsikoga Bog s trpljenjem čisti in vabi k sebi, da se zateče človek končno k Onemu, ki je vir vse utehe, tolažbe in pomoči. Tako je bilo tudi s Samuelom. Mej tem, ko se drugi izraelski učeniki niso mnogo menili za Jezusa, ali so ga pa še celo preganjali, ker so bili v časni sreči in blagostanju, je navajal Bog Samuela ravno z nesrečami, da se je čim dalje bolj oklepjal preganjanega Proroka iz Nazareta. Ni bilo še dovolj, da mu je lastni sin hišo zažgal, prišla je zanj še hujša sramota.

* * *

Ob cesti, ki pelje iz Jerihe v Jeruzalem, je stala ob našem času nizka hiša, kjer so prenočevali potniki in kupci. Pri ljudeh ni bila na dobrem glasu, ker so trdili, da je že marsikaterega bogatega kupca za vedno zmanjkalo v tej krčmi. Zato so bogati kupci rajše ostajali v drugi krčmi, ki je bila bližje Jeruzalema.

Deževnega zimskega večera so sedeli v tej zloglasni krčmi štirje ljudje. Prvi je bil krčmar, drugi so bili oblečeni kakor potniki in kupci. Glavnega in največjega že poznamo po njegovem divjem pogledu: ta je Baraba. Druga dva sta njegova druga v roparskem poslu; imenujeta se Dizma in Gesta.

„Slaba se nam obeta; zaslužek naš je postal pičel“, zazdeha vedno zaspani krčmar ter pogleda svoje goste.

„Tega je kriv Baraba, ker nam pusti, da uhajajo najboljše ribice.“ Nekako nevoščljivo pravi Gesta te besede, ker je bil jezen, da so Barabo izvolili za glavarja, a ne njega.

Na to očitanje pogleda divje Baraba Gesto in zavpije:

„Môlči, nenasitljivi volk!“

A kmalu mu pride nekaj družega na misel, in hinavske zvijačnosti posmeh mu zaigra na obrazu. Prav mirno začne:

„Prav imate, tovariši, da se jezite. Slabo sem vas vodil. Nocoj pa hočemo popraviti, kar sem zagrešil. Noč je precej temna; ravno prav za nas. V Jeruzalemu je bogati Štefan, njega bomo oropali. Storili bomo to samo trije in ravno vaju sem izbral, Gesta in Dizma, da mi pomoreta. Torej na noge!“

Mraz je pretresel Gesto pri teh besedah, kajti bil je velik strahopetec pri svojem ohlapnem jeziku:

„Ne, ne! Očitno ne smemo ropati, in to še celo v Jeruzalemu!“

„Môlči!“ zagrmi Baraba. „Kdor se mi ustavlja, ga smem ubiti. Niti besede več, vstani in pojdi!“

Gesta je vedel, da se Baraba ne šali. Ako ne sluša, gotovo življenje izgubi. V Jeruzalemu se bo pa morda vendar-le še izmuznil in ušel.

Čez nekaj trenutkov so odšli trije glasoviti roparji v temno noč proti Jeruzalemu. Krčmar je ostal sam in zaspal pri prazni mizi.

Čez nekaj dni pa so govorili po vsej Palestini, da so ujeli rimski vojaki tri najglasovitejše roparje: Barabo, Dizmo in Gesto. O veliki noči bodo sojeni in križani.

Kakor strela je zadela ta strašna novica sivolasega Samuela. Kaj more zanj še hujšega priti? Sin izraelskega učenika bo očitno pred tisoči in tisoči ljudij križan Ubožo očetovsko srce, kake grozne muke ti napravljala hudobni sin! A zaupaj na besede največjega proroka v Izraelu:

„Tvoj sin bo rešen!“

(Konec prih.)

Zaznamovani dnevi.

(Spisal *F. Štrukelj*.)

VII. Radovedneža.

 kresu je bilo. Hladni vetrič je pihljal zvečer proti deveti uri in preganjal dnevno vročino, po vrtilih v Zakotju so že letale kresnice — pa prevzetno, kakor bi se hotele kosati z zvezdicami na jasnem nebu, skratka: prav prijetno je bilo v mehki travi pod Plaščarjevim orehom. Toda oče Plaščar ni mirno in zadovoljno ležal in se veselil večernega počitka, dasi je ves božji dan trdo delal. Ni bil zadovoljen, ampak jezen. Zakaj neki?